

สมุนไพร...กับการแพทย์แผนไทย
 รศ.สมพร ภูติยานันต์ คณะเภสัชศาสตร์ มช.

2 ยาริสมหยาใหญ่
 วัตถุประสงค์ประกอบ ลูกผักชีดำ ลูกจันทร์ ดอกจันทร์ หนังกิ่งละ 8 ส่วน กระวาน กานพลู โกรฐอ โกรฐเฒ่า โกรฐหัวบัว โกรฐเขียง โกรฐจุฬาลัมพ ออบเชย สมถั่วฝรั่ง สมอเทศ สมอไทย รากโครีเครือ ว่าเก๋ บอระเพ็ด ชิงแห้ง หงาขาว หนังกิ่งละ 2 ส่วน คีปี้ หนัก 56 ส่วน
 วิธีทำ บดเป็นผง สรรพคุณ แก้ท้องขึ้น อืด เพื่อ จุกเสียด ขนาดรับประทาน รับประทานทุก 4 ชั่วโมง ครั้งละ 1 ช้อนกาแฟ ใช้น้ำสุกเป็น กระดาษ หรือผสมน้ำผึ้งปั้นเป็นลูกกลอน ขนาดบรรจุ 16 กรัม

3 ยาประสะกานพลู
 วัตถุประสงค์ประกอบ เทียนดำ เทียนขาว โกรฐอ โกรฐกระดูก กำมะถันเหลือง การบูร รากโครีเครือ เปลือกเพกา เปลือกชื้อฮ้าย ใบกระวาน ลูกผักชี ผักหอม ว่านน้ำ หัวกระชาย เปราะหอม รากแงง กรุงเขมา หนังกิ่งละ 4 ส่วน รากข้าวสาร เนื้อไม้ ลูกจันทร์ ไขมันชัน หนังกิ่งละ 8 ส่วน ชิงแห้ง คีปี้ หนังกิ่งละ 3 ส่วน โพล เจตมูลเพลิงแดง สะค้าน รากหู หนังกิ่งละ 2 ส่วน เปลือกซึก หนัก 10 ส่วน พริกไทย หนัก 1 ส่วน กานพลู หนัก 131 ส่วน
 วิธีทำ บดเป็นผง สรรพคุณ แก้ปวดท้องเนื่องจากธาตุไม่ปกติ ใช้ไหลเผาไฟผสมกับน้ำปูนใสหรือใช้น้ำสุกแทน
 ขนาดรับประทาน รับประทานทุก 3 ชั่วโมง ผู้ใหญ่ครั้งละ 1 ช้อนกาแฟ ขนาดบรรจุ 15 กรัม

4 ยาแสหมึก
 วัตถุประสงค์ประกอบ หมึกหอม จันทน์ชะมด ลูกกระวาน จันทน์เทศ ใบพิมเสน เมล็ดจันทร์ ดอกจันทร์ กานพลู หัวหอม ใบสันพร้าวหอม ใบกะเพรา ดีงูเห่า หนังกิ่งละ 4 ส่วน ชะมด พิมเสน หนังกิ่งละ 1 ส่วน
 วิธีทำ บดเป็นผง ละลายน้ำดอกไม้เทศ สรรพคุณ แก้ปวดท้องเนื่องจากธาตุไม่ปกติ แก้ท้องขึ้น ปวดท้อง ละลายน้ำใบกะเพราต้ม แก้ไอ ขับเสมหะ ละลายน้ำลูกมะม่วงหรือลูกมะม่วงคั้นกวาดคอ แก้ปากเป็นแผล แก้ละออง ละลายน้ำลูกเขยจากนี้ผ่านปาก
 ขนาดรับประทาน ใช้กวาดคอ วันละ 1 ครั้ง หลังจากนั้นรับประทานทุก 3 ชั่วโมง เด็กอายุ 1-6 เดือน ครั้งละ 2 เม็ด, เด็กอายุ 7-12 เดือน ครั้งละ 3 เม็ด
 ขนาดบรรจุ 12 เม็ด

5 ยามันธาตุ
 วัตถุประสงค์ประกอบ โกรฐอ โกรฐเฒ่า โกรฐหัวบัว โกรฐจุฬาลัมพ เทียนดำ เทียนแดง เทียนขาว เทียนข้าวเปลือก เทียนดาตักแตน รากโครีเครือ ลูกผักชีดำ การบูร กระเทียม เปลือกสมถั่วฝรั่ง กานพลู เปลือกโมกข์ จันทน์แดง จันทน์เทศ คีปี้ รากข้าวพอง ถั่วสะค้าน รากเจตมูลเพลิงแดง ลูกจันทร์ พริกไทยอ่อน หนังกิ่งละ 1 ส่วน จึง ลูกเขยสุก หนังกิ่งละ 3 ส่วน
 วิธีทำบดเป็นผง สรรพคุณ แก้ธาตุไม่ปกติ แก้ท้องขึ้นอืดเพื่อ
 ขนาดรับประทาน รับประทานวันละ 3 ครั้งก่อนอาหาร ผู้ใหญ่ครั้งละ 1 ช้อนกาแฟ ละลายน้ำสุก, เด็กครั้งละ 1/2 ช้อนกาแฟ ละลายน้ำสุก
 ขนาดบรรจุ 15 กรัม